

ALFREDO M. BONANNO

**TEORIA E PRATICA
DELL'INSURREZIONE**

Quarta edizione

Τι είναι η εξέγερση;

Alfredo M. Bonanno, “Che cos’è l’insurrezione”,

Μία πρώτη ουσιαστική προσέγγιση

Ένα περιορισμένο μαζικό κίνημα που επιτίθεται, βίαια, ενάντια σε μια δομή της εξουσίας.

Αυτός ο προσδιορισμός είναι αρκετά κατά προσέγγιση, και κατά συνέπεια είναι αναγκαία η εμβάθυνσή του.

Μέσα σε αυτόν ξεχωρίζουν τρία στοιχεία:

α) ο περιορισμός του μαζικού κινήματος,

β) η βία της επίθεσης,

γ) η μερικότητα της δομής της εξουσίας.

Μια κριτική της εξέγερσης είναι ωστόσο πολύ εύκολη. Ένα περιορισμένο μαζικό κίνημα σημαίνει μειοψηφικό, αδύναμο και αναποτελεσματικό. Μπορεί να δεχτεί εύκολα επίθεση και να εγκληματοποιηθεί. Έπειτα συνιστά το ίδιο αντίφαση στο βαθμό που, αν είναι μαζικό, πρέπει αναγκαστικά να τείνει στην εξάπλωσή του.

Στην αρχή μπορεί να είναι μικρό, και άρα να μη συμφέρει να κινηθεί σε παρόμοιες συνθήκες. Και μετά, ακόμη και αν ένα κίνημα που πράγματι αυξάνεται, που βρίσκεται στα πρώτα του βήματα ή που, για διάφορους λόγους, παραμένει περιορισμένο ακριβώς γιατί δεν βρίσκει χώρο, για να μπορέσει να κινηθεί πρέπει να πάρει μια απόφαση.

Αντίθετα, στην περίπτωση του μεγάλου μαζικού κινήματος είναι ακριβώς αυτή η μεγάλη του διάσταση που το κάνει να δρα φυσικά, χωρίς να το υποχρεώνει να πάρει αποφάσεις, σαν αυθόρμητη συνέπεια της εσωτερικής ώθησής.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επιθετική απόφαση, σε μαζικές συνθήκες πολύ περιορισμένες, είναι πάντοτε μειοψηφική. Και επειδή η απόλυτη συμφωνία σε αυτά τα πράγματα είναι υπόθεση των παραμυθιών, η απόφαση θα είναι έργο συγκεκριμένων μικρών ομάδων που δρουν στο εσωτερικό του περιορισμένου κινήματος.

Όμως σε τι πράγμα θα βασιστούν οι ομάδες; Δεν θα τείνουν να γίνουν πρωτοπορία;

Δεν θα καταλήξουν να επιβληθούν πάνω στη θέληση των άλλων; Δεν θα υπονομεύσουν τις ίδιες τις δυνατότητες ανάπτυξης του κινήματος;

Αυτά όσον αφορά το πρώτο σημείο. Για το δεύτερο, η κριτική μπορεί ανάλογα εύκολα να επισημάνει πως η επίθεση με μειοψηφικές δυνάμεις είναι σχεδόν πάντοτε προορισμένη στην αποτυχία. Από εδώ πηγάζουν οι τραγικές συνέπειες συνδεδεμένες με την αύξηση της καταστολής.

Παραπέρα, η χρήση βίας κατά τη διάρκεια της επίθεσης δεν αποτελεί κανονική μαζική πολιτική ενέργεια, στο βαθμό που αντιστοιχεί σε μια επιλογή μέσων που δεν συμμερίζονται οι πάντες, επιλογή μιας μειοψηφίας που αποφασίζει ακριβώς τους χρόνους, τους τόπους και τους τρόπους της επίθεσης. Στην περίπτωση του βίαιου ξεσπάσματος από πλευράς των μεγάλων μαζών, το πρόβλημα δεν τίθεται, η κατάσταση στο σύνολό της μεταβάλλεται, και η βία γίνεται αυθόρμητη εκδήλωση των δυνάμεων της απελευθέρωσης.

Για το τρίτο σημείο, τέλος, η κριτική μπορεί να επισημάνει την ασημαντότητα ενός χτυπήματος ενάντια σε μια περιορισμένη δομή της εξουσίας, ενώ παράλληλα οι υπόλοιπες δομές παραμένουν άθικτες και σε θέση να συνδράμουν το πληγέν σημείο, σπεύδοντας άμεσα έτσι ώστε αποφευχθεί ο κίνδυνος. Τη μη δυνατότητα να καθοριστεί ένας περισσότερο σημαντικός στόχος από κάποιον άλλο. Σήμερα, η εξουσία δεν διαθέτει πλέον μια «καρδιά», κατά συνέπεια δεν αποτελεί σωστή επιλογή ο καθορισμός των λεγόμενων νευραλγικών σημείων του εχθρού. Τον κίνδυνο να μην είμαστε κατόπι σε θέση να περιμένουμε ώστε να πλήξουμε πιο μεγάλες ή διαφορετικές δομές με μια μονάχα ενέργεια.

Το σύνολο αυτών των κριτικών είναι αρκετά βάσιμο και αξίζει περαιτέρω σκέψη. Να σημειωθεί επίσης ότι θα μπορούσε να επεκταθεί σε διάφορες λεπτομέρειες, άλλο τόσο λογικές και άξιες θεώρησης.

Πρέπει όμως ταυτόχρονα να ειπωθεί ότι μέσα σε αυτές τις ανησυχίες δεν γίνεται η παραμικρή αναφορά στις θετικές απόψεις και στα συγκεκριμένα όρια του εξεγερσιακού γεγονότος.

Ας τις εξετάσουμε συγκρίνοντάς τις με τις παραπάνω κριτικές:

α) Η εξεγερσιακή απόφαση δεν σπαταλά τις συσσωρευμένες κατά τη διάρκεια της επαναστατικής έντασης ενέργειες, στο βαθμό που ολοκληρώνει με ένα συγκεκριμένο στόχο τη σειρά των προσπαθειών που, μακροπρόθεσμα, απειλούν να πέσουν στο κενό.

β) Η βία της επίθεσης αιφνιδιάζει σχεδόν πάντοτε τον εχθρό που έχει καθορίσει τους χρόνους της κοινωνικής διαπραγμάτευσης πάνω στο δημοκρατικό πεδίο και δεν αναμένει την προσφυγή σε διαφορετικά όπλα.

γ) Ο στόχος καθαυτός, θεωρούμενος σαν δομή διασυνδεμένη με το σύνθετο θεσμικό πλέγμα, είναι μηδαμινό πράγμα. Όμως δεν χρειάζεται να ξεχνάμε το πλεονέκτημα της αναπαραγωγής που διαθέτει το εξεγερσιακό γεγονός (με προϋπόθεση να πραγματοποιηθεί με συγκεκριμένους τρόπους ούτως ώστε να είναι δυνατό να προταθεί σαν αναπαραξιμο γεγονός).

Όσον αφορά τις θετικές απόψεις, ας περάσουμε τώρα στα συγκεκριμένα όρια:

α) Η συμμετοχή στο εξεγερσιακό γεγονός συνδέεται με την απήχηση των οργανώσεων που συμμετείχαν στην προπαρασκευή του, δηλαδή με τον τρόπο που αυτές αντιδρούν μπροστά από την επιλογή του στόχου, στη χρήση συγκεκριμένων μεθόδων, στις πιθανές κατασταλτικές συνέπειες, κ.λπ.

β) Η προσφυγή στη βία επιλέγει δραστικά την απάντηση του κινήματος στο σύνολό του, επίσης και σε ακολουθία του περιρρέοντος άσχημου ιδεολογικού ήθους που τείνει να τοποθετεί σε νοσηρή σκιά την απελευθερωτική βία των εκμεταλλευόμενων με αφετηρία μια φιλοσοφική απάτη ανειλημμένη αυτούσια από την αστική ηθική.

γ) Η αναπαραγωγή του εξεγερσιακού γεγονότος, παρ' ότι είναι δυνατό να μελετηθεί στις παραμικρές της λεπτομέρειες και να καταστεί αντικειμενικά εφικτή, δέχεται πάντοτε την ισχυρή παρενόχληση της παρέμβασης των μεγάλων μέσων πληροφόρησης, που μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να περιχαρακώσουν μια σωστή λαϊκή απάντηση.

Ο περιορισμός του μαζικού κινήματος

Ας σκεφτούμε μια στιγμή πάνω στην έννοια του μαζικού κινήματος. Αποτελείται από μια λιγότερο ή περισσότερο αξιόλογη μεταβολή του επίπεδου συνείδησης μιας αρκετά μεγάλης ομάδας προσώπων συνδεδεμένων από αντικειμενικά στοιχεία, συνήθως από το γεγονός ότι ανήκουν στην ίδια κοινωνική τάξη.

Για παράδειγμα, μια ομάδα προλετάρων, η οποία μπορεί να περιυλλέγει επίσης στοιχεία συγκοινωνούντων τάξεων (υπο-προλετάριοι, αγρότες, άνεργοι, περιθωριοποιημένοι) ή στοιχεία προερχόμενα από τις κυρίαρχες τάξεις που απαρνήθηκαν την ιδεολογική τους καταγωγή.

Αυτή η ομάδα κινείται, δηλαδή πολώνεται πάνω σε συγκεκριμένους στόχους σε ακολουθία των κοινωνικών ή των πολιτισμικών μεταβολών που επιβεβαιώνονται μέσα στις παραγωγικές δυνάμεις, μέσα στη σύνθεση των τάξεων, μέσα στις συνθήκες των κοινωνικών στρωμάτων, μέσα στις ιδεολογίες κ.λπ.

Το επίπεδο συνείδησης που επιτυγχάνεται από πλευράς του κινήματος στην ολότητά του καθορίζει επίσης την αυτοοργανωτική του ικανότητα. Όμως, λαμβάνοντας υπόψη μας ότι το επίπεδο συνείδησης είναι με τη σειρά του ένα αποτέλεσμα των μεταβολών στις οποίες αναφερθήκαμε προηγουμένως, συνεπάγεται ότι επίσης κι η αυτοοργανωτική ώθηση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτές τις μεταβολές.

Αν αυτές είναι πενιχρές, αν είναι μακροπρόθεσμες, αν η εξουσία διαθέτει την ικανότητα να τις διαβαθμίζει χρονικά, αν η κοινωνική ειρήνη επιτυγχάνεται, τότε επίσης κι οι αυτοοργανωτικές δυνάμεις θα είναι λιγότερο προφανείς και διαθέσιμες.

Δεν είναι όμως δεδομένο ότι αυτή η ειδική ικανότητα, διαμέσου της οποίας προωθείται το εξεγερσιακό σχέδιο, είναι αναγκαία για όλη τη μάζα που κινείται. Μια παρόμοια γενίκευση δεν είναι μονάχα αδιανόητη, αλλά είναι επίσης και άτοπη, ακριβώς για το λόγο ότι κάθε άτομο διαθέτει διαφορετικά επίπεδα συνείδησης, κίνητρα συχνά όχι ίδια και σε κάθε περίπτωση έναν διαφορετικό χαρακτήρα και μια διαφορετική ιστορία.

Θα ήταν πιο εύκολο ώστε μια μικρή μειοψηφία, στο εσωτερικό της μάζας η οποία βρίσκεται σε κίνηση, να διαθέτει εκείνα τα αυτοοργανωτικά χαρακτηριστικά περί των οποίων γίνεται λόγος, και είναι επίσης πιθανό να θέλει να τα υλοποιήσει πρακτικά, μεταβάλλοντάς τα από απλή δύναμη σε συγκεκριμένο γεγονός, δηλαδή σε ενσάρκωση μιας συγκεκριμένης οργανωτικής δομής, μιας δομής γύρω από την οποία να πολωθεί το μαζικό κίνημα που σχηματίζεται, ακόμη και μικρών διαστάσεων, αλλά πάντοτε σε θέση να αφουγκραστεί τα ουσιώδη στοιχεία της απελευθερωτικής και ανταγωνιστικής ταξικής συζήτησης.

Έχουμε κατά συνέπεια έναν ακριβή περιορισμό που, αν σκεφτούμε καλά, βρίσκεται μέσα σε οποιαδήποτε μαζική δουλειά, ακόμη και με μακροπρόθεσμες πολιτικές επιδιώξεις. Μονάχα που σε αυτή την τελευταία περίπτωση, όταν υπολογίζεται ένα σχήμα ποσοτικής ανάπτυξης στο διηνεκές, η συνεχής και αδιάκριτή του μετάθεση αποκρύπτει ακριβώς τον πραγματικό περιορισμό του ίδιου του κινήματος, δίνοντας την ψευδαίσθηση ότι αν σήμερα είμαστε λίγοι, αύριο θα είμαστε πολλοί, σε ικανοποιητικό αριθμό ώστε να ανατρέψουμε τη σχέση δύναμης με τον εχθρό.

Όταν, αντίθετα, παραμερίζεται η ποσοτική ψευδαίσθηση και υπάρχει θέληση άμεσης δράσης, σε κάθε περίπτωση μέσα σε λογικούς χρόνους, πρέπει να παραδεχτούμε τον αδιαμφισβήτητο περιορισμό του μαζικού κινήματος.

Η εξεγερσιακή δομή

Είναι φυσικά αδιανόητο ότι η ενεργή μειοψηφία που διαθέτει μια υψηλή επαναστατική-κοινωνική συνείδηση θα περιμένει, προτού να κινηθεί, ώστε η ομάδα αναφοράς της, το λεγόμενο μαζικό κίνημα, να φτάσει στο ίδιο επίπεδο συνείδησης ή, ακόμη χειρότερα, να είναι ορατή μια διαδικασία ολοένα πιο γενικευμένης διεύρυνσης των επιπέδων συνείδησης.

Θα αντιστοιχούσε στην αναβολή στο άπειρο του οργανωτικού σχεδίου το οποίο αντίθετα έχει αναγκαιότητες άμεσου χαρακτήρα.

Η παρουσία μας ανάμεσα στον κόσμο, ως φορέων ενός πολιτικού προγράμματος που περιέχει λεπτομέρειες (ακόμη και ελάχιστων και εξειδικευμένων) σχετικά με το στόχο και τις μεθόδους: αυτή ακριβώς είναι μια όχι δευτερεύουσα άποψη της επαναστατικής δουλειάς.

Στην καθημερινή πραγματικότητα οι ρεφορμιστικές ή ψευτο-επαναστατικές οργανώσεις παρουσιάζονται δημόσια με πολύ λεπτομερή προγράμματα και επίσης, ορισμένες φορές, πιο επιθετικά και συναρπαστικά.

Πέρα από το πρόγραμμα και τις μεθόδους είναι απολύτως απαραίτητο ένα οργανωτικό σημείο αναφοράς.

Αυτό όμως δεν μπορεί να είναι η ίδια ομάδα που προωθεί την πρωτοβουλία, προτείνει το πρόγραμμα και εγγυάται τη βασιμότητα των προτεινομένων μεθόδων. Αυτή η ομάδα, ακριβώς εξαιτίας του επιτευχθέντος επιπέδου συνείδησης, θα διαθέτει τη δική της ομοιογένεια που, σχεδόν πάντοτε, μεταφράζεται σε μια οργανωτική δομή, όμως δεν είναι για μια παρόμοια δομή που εδώ συζητάμε.

Είναι φυσικά άλλο τόσο αδιανόητο να προτείνουμε στο μαζικό κίνημα (δηλαδή σε έναν περισσότερο ή λιγότερο μεγάλο αριθμό προλετάρων και εκμεταλλευόμενων) να μουν και να συμμετέχουν στις αναρχικές μας ομάδες.

Αν πράτταμε κατ' αυτόν τον τρόπο η ομάδα θα μεταβαλλόταν σ' ένα μίνι κόμμα, και ο κόσμος θα ωθούνταν να περιμένει και να δέχεται διαταγές. Η αυτοοργάνωση δεν μεταναστεύει κάνοντας να μεταναστεύσουν οι άνθρωποι στο εσωτερικό ειδικών δομών όπου αυτή εκδηλώνεται ψευδίζοντας, αλλά αντίθετα, συνεισφέροντας από την πλευρά μας στην οργάνωση δομών που διαθέτουν ειδικά χαρακτηριστικά σε θέση, αν όχι να επιτρέψουν μια πλήρη ανάπτυξη της αυτοοργάνωσης, τουλάχιστο να μην καταστρέψουν τους παλμούς που γεννιούνται.

Τα χαρακτηριστικά αυτών των οργανωτικών δομών είναι απολύτως ξεκάθαρα:

α) Είναι πολωμένες πάνω σε ένα μονάχα πρόβλημα, κατά συνέπεια δεν εμφανίζονται σαν μίνι συνδικάτα ικανά να υπερασπιστούν τους παραγωγούς, ή να φροντίσουν για τις ανάγκες εκείνης ή της άλλης κοινωνικής ομάδας.

Για αυτόν ακριβώς το λόγο μέσα στη δράση τους κατευθύνονται αποκλειστικά προς έναν συγκεκριμένο στόχο, ο οποίος συνίσταται στην επίθεση ενάντια στη δομή εξουσίας που επιλέχθηκε.

β) Είναι συγκρουσιακές με διαρκή τρόπο, δηλαδή δεν περιμένουν σήματα από κανέναν ή από κάτι ώστε να επιτεθούν ενάντια στο στόχο· αντίθετα, εξ αρχής αρχίζουν να επιτελούν δραστηριότητες που προκύπτουν προσαρμοσμένες στις δυνατότητές τους.

Αυτές οι δραστηριότητες σταματούν μονάχα με τη συστολή του μαζικού κινήματος που αποτελεί τη βάση, είτε για την επίτευξη του στόχου, είτε για τη μετάθεση αυτού του τελευταίου κατόπι κρατικών αποφάσεων, είτε τέλος εξαιτίας ενός κατασταλτικού εμποδίου τόσο σοβαρού ώστε να προκύπτει απροσπέλαστο.

γ) Είναι αυτόνομες, δηλαδή δεν εξαρτώνται ούτε από την ομάδα που συνεισέφερε στη δημιουργία τους, ούτε από άλλες πολιτικές δυνάμεις περισσότερο ή λιγότερο μεγάλες με τις οποίες έρχονται σε επαφή κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

Ο στόχος

Πρέπει να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και να μην είναι αποκλειστικά συμβολικός. Δεν είναι δυνατή μια εξεγερσιακή ενέργεια ενάντια σε ένα μεμονωμένο άτομο (για παράδειγμα, ένα δικαστή ή έναν αστυνομικό). Το αδιέξοδο είναι προφανές.

Κατά τον ίδιο τρόπο δεν είναι δυνατή ενάντια σε μια ολόκληρη εχθρική τάξη (η άρχουσα τάξη, η γραφειοκρατία, οι πολιτικοί διευθύνοντες, κ.λπ.), πρόκειται για στόχους που δεν είναι δυνατό να εντοπιστούν μέσα στον φυσικό χώρο ακόμη κι αν είναι αρκετά εντοπίσιμοι μέσα στον κοινωνικό χώρο.

Οι εξεγερσιακοί στόχοι είναι υλοποιήσεις της εκμετάλλευσης και του κοινωνικού ελέγχου σε εξέλιξη, και είναι κατά συνέπεια, δομές.

Πρόκειται για διαρθρωμένες διαδικασίες μέσα στις οποίες, με συγκεκριμένα συστήματα, υλοποιούνται προγράμματα αποφασισμένα σε κεντρικό επίπεδο, πραγματοποιείται μια κατανομή της εργασίας μεταξύ των διαφορετικών συνιστωσών, και καθορίζονται απαράβατοι κανόνες συμπεριφοράς. Μέσα στις δομές αυτές παρατηρείται, συγκεκριμένα, η δράση της κυριαρχίας.

Ένας αστυνομικός, ένας δικαστής, ένας καπιταλιστής, μια φυλακή, ένα δικαστήριο, ένα ψυχιατρείο, ένα δημαρχείο, η βουλή, μια εφορία, και τόσα άλλα άτομα και τόποι διαμέσου των οποίων υλοποιείται η προαναφερόμενη διαδικασία, είναι όλοι τους δυνατοί στόχοι αγώνα, αλλά δεν μπορούν από μόνοι τους να αποτελέσουν έναν εξεγερσιακό στόχο. Η επίθεση ενάντια σε έναν επιμέρους καπιταλιστή έχει –στην πράξη– μια συμβολική σημασία. Όχι τόσο όσον αφορά τους άλλους καπιταλιστές που, όπως όλοι γνωρίζουμε, δεν σταματούν το επάγγελμά τους από φόβο, αλλά όσον αφορά τους άλλους προλετάριους που θα έπρεπε λογικά να καταλάβουν τη δυνατότητα μιας παρόμοιας επίθεσης.

Όμως, μια παρόμοια ενέργεια είναι χρήσιμη μονάχα στην κατεύθυνση δύο προοπτικών: στην υπόθεση ότι όποιος την υλοποιεί επιδιώκει να καταστρέψει μια συγκεκριμένη έκφραση του εχθρού, ένα μέρος, αν και αμελητέο, του τεράστιου εμπόδιου που τον καταπιέζει.

Δεύτερο, στην υπόθεση ότι η ίδια η επίθεση εισάγεται μέσα σε μια πιο ευρεία εξεγερσιακή στρατηγική, και κατά συνέπεια το μεμονωμένο άτομο προκύπτει ως ένα στοιχείο του θεσμού που υπάρχει θέληση να χτυπηθεί.

Η πρώτη εκ των δύο αυτών υποθέσεων εδώ δεν μας αφορά. Η δεύτερη εισάγεται μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της έρευνας σχετικά με τον ίδιο τον εξεγερσιακό στόχο που, όπως είναι προφανές, προκύπτει ότι αποτελείται όχι μονάχα από μια διαδικασία σε εξέλιξη, αλλά επίσης από ανθρώπους και από πράγματα.

Επιστρέφοντας στη συζήτησή μας, μπορούμε τώρα να συγκεκριμενοποιήσουμε ότι ο εξεγερσιακός αγώνας μπορεί να διεξαχθεί –πάντοτε παραμένοντας μέσα στην αντίληψη των υλοποιήσεων σε εξέλιξη– ενάντια στην καταστολή, στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην εργασία, στο милитарισμό, κ.λπ.

Αυτό το πράγμα σημαίνει επίθεση ενάντια σε κάθε επιμέρους στοιχείο που συνεισφέρει στο να καταστήσει δυνατή την καταστολή, την κοινοβουλευτική δημοκρατία, το εκπαιδευτικό σύστημα, την εργασία, το милитарισμό, κ.λπ.

Το σχέδιο

Παρ' ότι δεν είναι δυνατό να μιλήσουμε για λεπτομερή σχέδια είναι απαραίτητο να διαθέτουμε κάποια προσχέδια, είτε για να αξιολογήσουμε επαρκώς τις ενέργειες σε σχέση με το επίπεδο της σύγκρουσης, είτε για να συντονίσουμε την παρέμβαση των διαφόρων εξεγερσιακών δομών.

Το σχέδιο αυτό, παρ' ότι είναι εμβρυακό, πρέπει οπωσδήποτε να λάβει υπόψη του όλες τις δυνάμεις που εμπλέκονται στο παιχνίδι. Πρώτα από όλες, αυτές τις πολιτικές δυνάμεις που φαινομενικά υποστηρίζουν παρόμοιου είδους αγώνες.

Για παράδειγμα τα κόμματα της αριστεράς ή τους ίδιους τους επαναστατικούς σχηματισμούς, με εξουσιαστικές όμως θέσεις, στην περίπτωση πάντα που αυτοί διαθέτουν επαρκή σημασία και δεν αποτελούν απλές ιδεολογικές υποθέσεις.

Όχι δηλαδή για αυτό το πράγμα που αυτοί αντιπροσωπεύουν σαν οργανωμένα συστήματα, αλλά για τους προλετάριους που επιτυγχάνουν να προσεγγίσουν, να παραπληροφορήσουν, και κατά συνέπεια να εγκλωβίσουν. Κατά βάθος το πεδίο αναφοράς μας είναι κοινό, άρα δεν μπορούμε να αγνοούμε τις θέσεις τους ή να αποφύγουμε τη μεταξύ μας αντιπαράθεση όταν αγωνιζόμαστε μέσα σε μια εξεγερσιακή προοπτική.

Οι προαναφερόμενοι τοποθετούνται συστηματικά ενάντια σε αυτή την προοπτική, αλλά δεν μπορούν ποτέ να το παραδεχτούν ανοιχτά μπροστά στους εκμεταλλευόμενους και στους προλετάριους που τους ακολουθούν. Θα πρέπει ωστόσο να ακολουθήσουν πλάγιους δρόμους, πραγματοποιώντας συμβιβασμούς και να χρησιμοποιήσουν όλες τις πολιτικές τέχνες τις οποίες διαθέτουν. Μέσα σε αυτά τα κενά που δημιουργούνται, η δράση μας μπορεί να επιτύχει να διευρύνει εκείνο το μαζικό κίνημα πάνω στο οποίο βασιζόμαστε, ακριβώς εξασκώντας έλξη πάνω στα στοιχεία που συνδέονται με αυτά τα κόμματα και με αυτές τις οργανώσεις.

Ταυτόχρονα το σχέδιο πρέπει να εκτιμήσει τις γενικότερες συνθήκες της σύγκρουσης, την παραγωγική και κοινωνική κατάσταση της χώρας, τη διεθνή κατάσταση.

Από την άλλη πλευρά, το σχέδιο πρέπει να υποδείξει μια συγκεκριμένη αγωνιστική υλοποίηση, μια προσωποποίηση του στόχου που να μην είναι μονάχα συμβολική, αλλά να αποτελεί μια συγκεκριμένη παρεμβατική βάση, εύκολα κατανοητή.

Αν αγωνιζόμαστε ενάντια στην καταστολή, μπορεί να είναι μια μεγάλη φυλακή υπό κατασκευή, αν αγωνιζόμαστε ενάντια στο μιλιταρισμό μπορεί να είναι μια βάση πυραύλων, αν αγωνιζόμαστε ενάντια στο εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να είναι ένα μεγάλο πανεπιστήμιο, αν αγωνιζόμαστε ενάντια στην εργασία μπορεί να είναι ένα εργοστάσιο ή ο οργανισμός απασχόλησης εργατικού δυναμικού, αν αγωνιζόμαστε ενάντια στη γραφειοκρατία μπορεί να είναι ένα δημαρχείο, τα γραφεία ενός συνδικάτου ή και ο οργανισμός εργατικής κατοικίας.

Η αποκωδικοποίηση του στόχου

Όπως θα καταστεί προφανές, ο στόχος μπορεί, μερικές φορές, να προκύπτει ασαφής στο μη εξασκημένο μάτι του προλετάριου που κινείται και δηλώνει διαθέσιμος για αγώνα.

Η ίδια η έννοια της εξέγερσης προκύπτει γεμάτη ασάφειες, επίσης και μεταξύ αυτών που θα έπρεπε κανονικά να διαθέτουν το αντίστοιχο ένστικτο για ανάλογα προβλήματα. Χρειάζεται ωστόσο να τοποθετηθεί μια διαμεσολάβηση, μεταξύ του στόχου και της προσωποποίησής του, μια διαδικασία αποκωδικοποίησης, δηλαδή, στην πράξη, ορισμένες επεξηγήσεις. Για παράδειγμα, ο αγώνας ενάντια στην καταστολή μπορεί να προκύπτει αρκετά ασαφής, ενώ γίνεται πιο κατανοητός αν υποδεικνύεται μια συγκεκριμένη φυλακή σαν προσωποποίηση του στόχου.

Όμως ακόμη και αυτή η φάση είναι δυνατό να προκύπτει αποσυνδεδεμένη από τα άμεσα συμφέροντα των επιμέρους προλετάριων, και ακριβώς σε αυτό το σημείο αναπτύσσεται η δουλειά της αποκωδικοποίησης: ο κίνδυνος της φυλακής, η έλλειψη της ελευθερίας, η κατασταλτική σημασία της σε σχέση με τους κοινωνικούς αγώνες, η ψευδής ιδεολογία των καλών και των κακών, πώς κατασκευάζεται ο εγκληματίας, ο ρόλος της αστυνομίας, της δικαιοσύνης, κ.λπ.

Πρόκειται για μια μεγάλη ποσότητα πληροφοριών που χρειάζονται επεξεργασία και διάδοση μέσα στα χωρικά πλαίσια.

Η διάδοση μπορεί να είναι πολύ εντατική ακριβώς για το λόγο ότι το πεδίο αναφοράς είναι πολύ περιορισμένο. Συνήθως πρόκειται για μια συνοικία, μια μικρή πόλη, μια περιοχή που περιλαμβάνει περισσότερα χωριά ή μικρές πόλεις.

Είναι προφανές ότι χρειάζεται να διασυνδεθούν οι τοπικές πραγματικότητες με τις άλλες καταστάσεις, σε ολόκληρη τη χώρα και επίσης στο εξωτερικό, αλλά πρόκειται για συνήθη δουλειά των επαναστατικών αναρχικών ομάδων που διασυνδέονται με ποικίλους τρόπους αναμεταξύ τους.

Η βία της επίθεσης

Πολλοί φαντάζονται την εξέγερση σαν τον απλό αγώνα στα οδοφράγματα. Αυτό είναι παιδαριώδες.

Συχνά το γεγονός αυτό βολεύει ώστε να εγκλωβιστεί η κριτική θεώρηση ακριβώς σε αυτή την εικόνα, και ακολούθως να υποστηριχτεί ότι πρόκειται για όνειρα του προπερασμένου αιώνα που βρίσκονται πλέον εκτός τόπου και χρόνου.

Η παρούσα κριτική θεώρηση κατευθύνεται στο να αποδομήσει μια παρόμοια ψευδαισθησιακή υπόθεση. Ο εξεγερσιακός αγώνας είναι ένα σχέδιο επαναστατικής δράσης μεσοπρόθεσμων προοπτικών που δεν περιορίζεται στην αναμονή μιας υποθετικής εξέγερσης των μεγάλων μαζών.

Οι αγωνιστικές μέθοδοι είναι άρα, και κατά συνέπεια, βίαιης φύσης. Αυτό σημαίνει απλά ότι δεν αποδέχονται τη χρήση ειρηνιστικών ή απλά συμβολικών μεθόδων. Όμως η βία δεν έγκειται σε μια άμεση και ξεπερασμένη ριζοσπαστικοποίηση της σύγκρουσης. Αυτή, αντίθετα, βασίζεται σε μια συνεχή σχέση με το πραγματικό επίπεδο της σύγκρουσης, κατά τρόπο ώστε να αποφευχθούν οι φυγές προς τα εμπρός που θα είχαν, σαν άμεση συνέπεια, μια άχρηστη αύξηση της καταστολής.

Το σύνολο αυτών των παρεμβάσεων, των μεθόδων και των κριτικών θεωρήσεων, έχει σαν σκοπό να μετακινήσει προς το στόχο το μεγαλύτερο μέρος του μαζικού κινήματος που έχει προηγουμένως ευαισθητοποιηθεί διαμέσου της δουλειάς της αντιπληροφόρησης και που φυσικά έχει έλθει σε επαφή με τις εξεγερσιακές δομές.

Η μετακίνηση έχει το νόημα να φέρει τον κόσμο μέσα στο εχθρικό έδαφος, στο εσωτερικό της θεσμικής δομής στην οποία θέλει να επιτεθεί. Από αυτό ακριβώς το γεγονός πηγάζει η κεντρική σημασία που διαθέτει η κατάληψη μέσα στην εξεγερσιακή προοπτική.

Η κατάληψη

Κάθε υλοποίηση της εκμετάλλευσης και του κοινωνικού ελέγχου σε εξέλιξη έχει μια προέκταση μέσα στο χώρο.

Μια παρόμοια δραστηριότητα θα ήταν αδύνατη χωρίς την κατασκευή κτηρίων, γραφείων, φραχτών, καμερών, σεκιουριτάδων, απαγορεύσεων πρόσβασης, φακέλων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, μηχανολογικού εξοπλισμού, αποθηκών όπλων, σχολικών αιθουσών, αιθουσών συμβουλίων, συστημάτων εφοδιασμού (logistics), αλυσίδων παραγωγής, δικαστικών αιθουσών, κ.λπ.

Μέσα σε αυτόν τον φυσικό χώρο η παρουσία των εκμεταλλευόμενων και των ελεγχόμενων είναι δυνατή μονάχα κατόπιν αποδοχής ορισμένων προκαταρκτικών συνθηκών: να εξεταστούν, να εκπαιδευτούν, να ερευνηθούν, να μετρηθούν, να παρατηρηθούν, να αξιολογηθούν, να ζυγιστούν, να απογυμνωθούν, να ρομποτοποιηθούν.

Οι κανόνες συμπεριφοράς είναι καθορισμένοι από τους νόμους, από τις συνήθειες, από την κυρίαρχη ηθική. Κάθε παραβατική συμπεριφορά τιμωρείται με μια συγκεκριμένη ποινική πρόληψη καθώς και με την επίπληξη της ομάδας που μας περιτριγυρίζει.

Το όριο που ορίζεται από τον νόμο, είτε αυτό προκύπτει από την ιδιοκτησία είτε από την κρατική εξουσία, μπορεί να προσπεραστεί μονάχα με μια βίαιη ενέργεια που φέρνει αυτούς που βρίσκονται από αυτή την πλευρά, άμεσα και χωρίς καμιά άδεια, από την άλλη πλευρά, πέρα από όλα όσα ορίζει ο νόμος.

Δεν χρειάζεται να παρερμηνευτεί αυτό το πραγματικό προσπέρασμα σε σχέση με το απλό συμβολικό προσπέρασμα των ειρηνιστών.

Η βίαιη ενέργεια προσλαμβάνει τα εξεγερσιακά χαρακτηριστικά μονάχα υπό τον όρο ότι οι συμμετέχοντες προσπερνούν το προαναφερόμενο όριο για να επιτεθούν και ει δυνατόν να καταστρέψουν την εχθρική δομή, και όχι για να επιδείξουν απλά τη διαφωνία τους.

Από περίπτωση σε περίπτωση, κατά τη διάρκεια των επιμέρους αγώνων, αυτή η διαφορά θα καταστεί ξεκάθαρη, είτε λόγω των χρησιμοποιούμενων μεθόδων, είτε λόγω της υφής των αποφάσεων και των οργανωτικών μεθόδων.

Δυστυχώς, πρέπει να το επισημάνουμε, η μεγάλη σοσιαλδημοκρατική μόλυνση αυτών των τελευταίων δεκαετιών απαξίωσε σε μεγάλο βαθμό τη βαθιά έννοια του όρου κατάληψη. Πολλές φορές, φτάσαμε στο σημείο να αντιστοιχηθεί η εξεγερσιακή ενέργεια με την απλή συμβολική εκδήλωση, με το αίτημα για καλύτερες συνθήκες εργασίας, μισθού, με τη ρεφορμιστική και καλοθελητική πρακτική.

Αντιθέτως, η κατάληψη είναι ακριβώς το ανώτατο σημείο της επίθεσης ενάντια στο ταμπού, η στιγμή του προσπεράσματος στο κατώφλι που αυτό ορίζει μέσα στον φυσικό χώρο και το οποίο μας αφαιρέθηκε ελέω του νόμου, εμείς επιστρέφουμε τώρα για να το πάρουμε πίσω. Μονάχα που δεν μπορούμε να το πάρουμε πίσω αν δεν το καταστρέψουμε, σε αντίθετη περίπτωση η ενέργειά μας χάνεται μέσα στο σύμβολο.

Η μερικότητα της δομής της εξουσίας

Μια τελευταία κλασική ένσταση είναι εκείνη που θεωρεί πολύ περιορισμένη και ασήμαντη μια εξεγερσιακή ενέργεια.

Σε μια συγκυρία που τείνει ολοένα περισσότερο στη γενίκευση του ελέγχου, αναρωτιούνται ορισμένοι: τι σημασία έχει η επίθεση και η καταστροφή ενός από τα άπειρα περιφερειακά σημεία αυτού του ελέγχου (και της αντίστοιχης εκμετάλλευσης);

Χρειάζεται να παραδεχτούμε ότι η απάντηση σε παρόμοια ένσταση δεν είναι εύκολη, και χρειάζεται άρα μια καλύτερη εμβάθυνση.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα αυτό το ζήτημα χρειάζεται να επιστρέψουμε στην έννοια της αναπαραξιμότητας. Η ενέργεια πρέπει να μελετηθεί με τρόπο ώστε να προκύπτει ξεκάθαρος ο επαναστατικός στόχος, η χρησιμοποιούμενη μέθοδος και το θεμέλιο του ιδανικού της ελευθερίας που εμπνέει το κίνημα στο σύνολό του.

Πρέπει παραπέρα να είναι μία κινηματική ενέργεια, δηλαδή μια υπέρβαση του ορίου που ορίζει ο νόμος που να μην προκύπτει όμως σαν έργο μιας στενής ομάδας επαναστατών αγωνιστών, αλλά να εμπλέκει το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό προλετάρων και εκμεταλλευόμενων.

Βέβαια, θα χρειαστεί να πληρωθεί μια κατασταλτική τιμή, συχνά μάλιστα αρκετά υψηλή. Όμως δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική για όποιον πορεύεται στον επαναστατικό δρόμο.

Το κράτος έχει ήδη προ πολλού εξοικειωθεί με τον συμβολισμό των ειρηνιστικών αγώνων. Δεν κατάφερε όμως ακόμα (ούτε και θα καταφέρει ποτέ) να εξουδετερώσει, χωρίς κόστος, τους εξεγερσιακούς αγώνες. Παρ' όλα αυτά, και τα κατασταλτικά αντίποινα επίσης έχουν την επίδρασή τους πάνω στον κόσμο. Τις πρώτες στιγμές, γενικεύεται ο φόβος. Κατόπι, αναπτύσσεται η υποστήριξη και η συμπάθεια. Στο τέλος, θα μπορούσε επίσης να διανοιχθεί η φάση της απόκτησης συνείδησης.

Οσοδήποτε μικρή και αν είναι η ενέργεια και όσο και ανεπαρκείς και αν προκύπτουν οι προσπάθειες μας να τη διευρύνουν μέσα σε άλλες καταστάσεις και να την κρατήσουν σε επαφή με την εξωτερική πραγματικότητα –δεδομένων των ανεπαρκειών και των εσωτερικών προβλημάτων του επαναστατικού κινήματος–, η εξέγερση είναι πάντοτε ένα επαναστατικό γεγονός μεγάλης σημασίας που αποκαλύπτει τη γύμνια της πραγματικής φύσης της εξουσίας, την απατηλή της δημοκρατικότητα, τη στυνγνότητα της καταστολής (αλλά επίσης και τα όριά της), τη ματαιότητα των συμβιβασμών, τη συνεργασία των ρεφορμιστών, τον ιησουϊτισμό των νέων δελφίνων της εξουσίας.

Καμιά απολύτως ποσοτική εκτίμηση δεν είναι δυνατή σε παρόμοια εγχειρήματα. Αυτό το γνωρίζουν πολύ καλά όλοι οι σύντροφοι που ξέρουν τι σημαίνει ο εξεγερσιακός αγώνας. Ένας αγώνας συχνά δύσκολος, που δεν προκύπτει άμεσα κατανοητός, που συναντά την υποψία των υπερ-κριτικών και την απραξία των μεγάλων μαζών.

Όμως, είναι ακριβώς ένας μικρός πυρήνας συντρόφων που ξαναπροτείνει διαρκώς το εξεγερσιακό σχέδιο, τροποποιώντας το ανάλογα με τις καταστάσεις και τις συγκρουσιακές συνθήκες, που πρέπει να έχει ξεκάθαρα τα όρια και τις επιχειρησιακές του δυνατότητες. Και είναι ακριβώς σε αυτήν τη χούφτα των ανδρών και των γυναικών που απευθύνεται με πρωταρχική σημασία η παρούσα θεώρηση.

Πηγή: Alfredo M. Bonanno, “Che cos’è l’insurrezione”, *Teoria e pratica dell’insurrezione* (1985), Edizioni Anarchismo

<https://blessed-is-the-flame.espivblogs.net/es/alfredo-m-bonanno-ti-einai-i-exegersi/>